

КУЛІШ Лариса аспірант кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: alfapanna@ukr.net
 ORCID: 0000-0003-4600-0711 *вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна*

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ КОНКУРЕНТНИХ ВІДОМСТВ

Проаналізовано основні теоретичні підходи до формування інституційної спроможності національних конкурентних відомств. Розглянуто інституційні проблеми, що перешкоджають розвитку ефективної конкурентної політики в Україні. Досліджено передумови підвищення дієвості національного конкурентного відомства України за умов європейської інтеграції. Запропоновано заходи, реалізація яких сприятиме підвищенню рівня інституційної спроможності Антимонопольного комітету України (АМКУ).

Ключові слова: інституційна спроможність, національні конкурентні відомства, конкурентна політика, європейська інтеграція, Антимонопольний комітет України.

Кулиш Л. Институциональная способность национальных конкурентных ведомств. Проанализированы основные теоретические подходы к формированию институциональной способности национальных конкурентных ведомств. Рассмотрены институциональные проблемы, препятствующие развитию эффективной конкурентной политики в Украине. Исследованы предпосылки повышения результативности национального конкурентного ведомства Украины в условиях европейской интеграции. Предложены меры, реализация которых будет способствовать повышению уровня институциональной способности Антимонопольного комитета Украины.

Ключевые слова: институциональная способность, национальные конкурентные ведомства, конкурентная политика, европейская интеграция, Антимонопольный комитет Украины.

Постановка проблеми. За посилення глобалізаційних викликів та підвищення рівня ризиковості в усіх сферах господарського життя актуальними є проблеми реалізації конкурентної політики, удосконалення механізму контролю за функціонуванням конкурентного середовища, захисту конкуренції та підвищення конкурентоспроможності національних суб'єктів ринку. Аналіз особливостей міжнародного досвіду підвищення інституційної спроможності національних конкурентних відомств – важливе наукове завдання. Дослідження складових формування інституційної спроможності державних антимонопольних органів дасть змогу визначити перспективні напрями імплементації найкращих світових практик у правове поле України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інституційної спроможності функціонування державних органів влади є об'єктом наукового аналізу багатьох вчених. Так, В. Геєць та А. Гриценко

аргументують позицію, згідно з якою механізму державного регулювання «повинні бути притаманні добродетельність та інтелект», завдяки чому домінуюча форма управління стає результатом діяльності об'єднаних у суспільстві людей [1, с. 9]. Тож об'єднання в інститут держави здійснено завдяки їхньому свідомому вибору.

Різноманітні аспекти інституційної динаміки національного бізнесу досліджують І. Черленяк та К. Машіко, які наголошують на тому, що лише гармонійне поєднання формальних і неформальних інститутів приватної власності з практикою ефективного підприємництва дасть змогу досягти необхідних результатів як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях [2, с. 107–110]. Український вчений В. Лагутін вказує на те, що «інститути мають значення для суспільства тоді, коли ринкові транзакції супроводжуються витратами. В умовах, коли транзакційні витрати фактично наявні завжди, інститути стають основоположним принципом функціонування економіки, впливаючи на ці витрати» [3, с. 40].

В. Магас розкриває взаємозв'язок конкуренції та підприємництва через призму їх впливу на державні інститути [4]. А. Мазаракі глибоко аналізує інститутотворчі можливості торгівлі [5]. Автори Ю. Уманців, Ю. Сонько та К. Яцишина розглядають вплив інституційних факторів на конкуренцію на окремих товарних ринках [6]. А. Герасименко досліджує питання впливу суб'єктів ринкової влади на конкуренцію в національній економіці [7]. О. Карп'юк аналізує особливості міжнародного досвіду пом'якшення відповідальності розвиненими країнами світу в межах програми «Ліненсі» [8, с. 77–82]. О. Фефелов розкриває напрями вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України за умов європейської інтеграції [9]. Водночас питання теоретичного обґрунтування напрямів посилення інституційної спроможності національних конкурентних (антимонопольних) відомств потребує подальшого аналізу.

Метою статті є розкриття теоретичних засад та узагальнення практичних аспектів формування інституційної спроможності національних конкурентних відомств і визначення напрямів її підвищення.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи, як: історико-логічний – для розгляду еволюції конкурентної політики держави; системний підхід – під час дослідження теоретичних аспектів інституційної спроможності національних антимонопольних відомств; ретроспективного та порівняльного аналізу – для виявлення впливу конкурентної політики на конкурентоспроможність національної економіки; аналіз та синтез – для визначення взаємозв'язків між державним і ринковим регулюванням економіки.

Результати дослідження. Інституційна спроможність державних органів влади – це їх здатність у межах, визначених законодавством, розробляти та впроваджувати заходи регулюючого впливу на систему відносин, що формуються у сфері, за ним закріпленій, досягаючи при цьому встановлених показників економічної та соціальної ефективності.

Під *інституційною спроможністю* національних антимонопольних органів розуміють їх здатність реалізувати конкурентну політику, спрямовану на розвиток ефективного конкурентного середовища, стимулювання чесної та сумлінної конкуренції у контексті досягнення задекларованих цілей економічного та соціального виміру.

Результати проведеного аналізу свідчать, що інститути доволі часто відображають гострі інституційні деструкції, серед яких корупція, тіньова економіка, слабкий захист прав власності тощо. В основі багатьох інституційних помилок перебуває сподівання тільки на позитивні ефекти теореми Коуза, відповідно до якої за умови належного розподілу прав власності відразу ж формуються необхідні умови для динамічного економічного розвитку. Інституційне середовище визначає діяльність усіх економічних суб'єктів та економіки загалом. Цілком обґрунтованим є прагнення окремих суб'єктів економіки до встановлення контролю над системою чинників формування інституційного середовища їх діяльності [10, с. 5–19].

Вагоме місце у системі регулювального впливу держави на розвиток національної економіки займає *конкурентна політика*, яку реалізують насамперед національні антимонопольні органи. Багатоаспектність процесу функціонування та розвитку відносин у сфері конкуренції детермінує важливість інституціоналізації конкурентної політики держави як важливої складової економічної політики. Конкурентна політика містить систему заходів протидії деформації конкуренції з боку компаній, що мають ринкову владу, й інструментарій конкурентного регулювання на певних ринках. На конкурентну політику держави покладено необхідність забезпечення належних умов функціонування ринку, за яких не створюватиметься підґрунтя для обмеження інтересів конкурентів або порушення прав споживачів. Механізм, методи та інструменти конкурентної політики держави конкретизовано у законодавчих та нормативно-правових актах.

Мета конкурентної політики держави виявляється через зміст її завдань. На *рис. 1* наведено низку завдань, які мають виконувати національні антимонопольні органи за допомогою спостереження за базовими структурними перетвореннями та інституційними змінами на товарних ринках; проведення заходів зі стимулювання підприємництва; забезпечення транспарентності концентрації та узгоджених дій; зниження бар'єрів входу на ринки нових суб'єктів і забезпечення контролю за їх поведінкою; активізації зусиль щодо припинення недобросовісної конкуренції; упорядкування надання державної допомоги; включення функцій з розвитку конкуренції до пріоритетів діяльності органів влади; розвитку конкуренції в інфраструктурних галузях і за здійснення публічних закупівель тощо.

Проаналізуємо напрями становлення та розвитку інституційної спроможності національних конкурентних відомств на прикладі Антимонопольного комітету України. З підписанням Угоди про асоціацію

з Європейським Союзом (далі – Угода) Україна погодилася з цілою низкою зобов’язань, і передусім – це необхідність гармонізації українського національного конкурентного законодавства із законодавством ЄС. Термін «конкуренція» вжито у тексті Угоди понад 50 разів, тож значну увагу в документі приділено проблематиці антиконкурентних дій, злиттю компаній, питанням державної допомоги компаніям, торгівлі енергетичними ресурсами та решті проявів конкуренції. Завдання щодо адаптації українського законодавства до вимог ЄС варто поділити на три напрями.

Рис. 1. Завдання національних антимонопольних органів

Джерело: складено автором на основі [7; 11, с. 25–34].

По-перше, посилення інституційної здатності національного конкурентного відомства України за регулювання конкурентних відносин стосовно зростання транспарентності та публічності національного відомства і надання йому ширших повноважень. *По-друге*, вдосконалення механізмів застосування антимонопольно-конкурентних норм – зростання вартісних значень для одержання дозволу на концентрацію, особливості механізму застосування штрафних санкцій та визначення їх розміру. *По-третє*, упровадження в Україні нових конкурентних вимог (наприклад, обмежень в укладенні вертикальних угод) [12].

Необхідно вказати також на реалізацію вкрай важливого проекту міжнародної допомоги ЄС *Twinning*, суб'єктами якого були Федеральне міністерство економіки та енергетики Німеччини та Рада з конкуренції

Литви, «Посилення інституційної спроможності Антимонопольного комітету України (АМКУ) щодо проведення ринкових досліджень та ефективного застосування конкурентного законодавства відповідно до стандартів ЄС» (далі – Проект). Проект тривалістю майже три роки мав забезпечити посилення інституційної здатності АМКУ. Це ефективна боротьба з антиконкурентними проявами у поведінці компаній та забезпечення дотримання однакових умов з метою здійснення чесної та сумлінної конкуренції.

Проект передбачав розроблення шести нових засадничих регламентів, що створили б підґрунтя для правозастосування сучасного законодавства про захист економічної конкуренції, яке відповідало б вимогам і стандартам ЄС. Проте саме на основних засадах Проекту мала ґрунтуватися програма технічної допомоги Україні. Глибокий аналіз Закону України «Про захист економічної конкуренції» покликаний створити основу для реалізації системних змін, щоб його правозастосування стало ефективнішим та було гармонізовано з нормами Європейського Союзу. Тож завдяки Проекту Антимонопольний комітет України має працювати значно ефективніше, оскільки здійснюється перехід від розслідувань великої кількості не надто значущих справ до розгляду меншої їх кількості, однак значно вагоміших [13].

У межах Проекту фахівці Федерального картельного офісу і Федерального міністерства економіки та енергетики Німеччини, Ради з конкуренції Литви разом з Антимонопольним комітетом обґрунтували пропозиції щодо змін до законодавства з метою удосконалення системи контролю за концентраціями, впровадження аналізу ринків і вдосконалення організаційної структури національного конкурентного відомства. Вказані зміни гармонізовано зі стандартами Європейського Союзу та змістом Угоди. Удосконалені вимоги застосовано не тільки у центральному апараті АМКУ, а й у територіальних відділеннях, завдяки чому суттєво зросла ефективність їхньої діяльності. Внаслідок імплементації Проекту українське законодавство про захист економічної конкуренції та правозастосовна практика наближені до європейських вимог, що активізує подальші процеси євроінтеграції України. АМКУ використовуватиме результати Проекту у подальших реформах, зокрема щодо підготовки необхідних змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції»; посилення слідчих повноважень Антимонопольного комітету України; підвищення показників виконання рішень АМКУ; зростання якості ухвал Антимонопольного комітету; організаційних змін в АМКУ, спрямованих на підвищення ефективності його діяльності (рис. 2).

Зростання рівня інституційної спроможності є одним з найголовніших пріоритетів Антимонопольного комітету України. Завдяки підтримці експертів з конкурентних відомств світу АМКУ має змогу застосовувати найкращі практики та методологічні підходи, що використовують провідні конкурентні відомства світу. Підвищення інституційної спроможності збільшить ефективність діяльності Антимонопольного

комітету та надасть необхідний інструментарій, що дає змогу краще захищати конкуренцію в Україні. Проте є питання, що вимагають невідкладного вирішення, зокрема:

- удосконалення процедурних засад ідентифікації та дослідження картельних змов і звільнення від відповідальності компаній, що проінформували про картелі;
- гармонізація порядку контролю за концентраціями та узгодженими діями до стандартів Європейського Союзу;
- модернізація процедурних засад проведення розслідувань і перевірок дотримання компаніями конкурентного законодавства та розширення повноважень АМКУ за здійснення таких дій;
- аналіз товарних ринків;
- визначення санкцій за порушення законодавства про захист економічної конкуренції [9].

Рис. 2. Інституційна спроможність Антимонопольного комітету України

Джерело: складено автором.

Прикладом суттєвого зміцнення інституційної здатності АМКУ є ухвалення ним 5 вересня 2019 р. вперше протягом останніх 24 років рішення про примусовий поділ групи компаній *OSTCHEM*, що є виробником азотних мінеральних добрив. АМКУ встановив, що група підприємств, до якої належать ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєверодонецьке об'єднання «Азот», ПрАТ «Рівнеазот» та компанія «НФ Трейдинг Україна», зловживали монопольним (домінуючим) становищем на ринку азотних мінеральних добрив у 2014–2017 рр. Як порушення законодавства про захист економічної конкуренції Комітетом кваліфіковано перепродаж усередині групи за завищеними цінами природного газу, який є основною сировиною для виробництва добрив. Вказані дії зазначених суб'єктів зумовили встановлення необґрунтованої собівартості їх виробництва, а також призвели до зупинення заводами протягом 2017 р. виробництва азотних мінеральних добрив. Тож Комітет обґрунтував положення про те, що коли б три основні українські виробники азотних мінеральних добрив конкурували між собою, а не працювали як один суб'єкт – група *OSTCHEM*, виявлені зловживання не мали б місця. Через істотність порушення, його негативний вплив на аграрний ринок і оперативне припинення зловживання монопольним становищем до компаній групи вжито заходи, які передбачають примусовий поділ протягом дев'яти місяців [14].

Згідно з Угодою Україна зобов'язана гармонізувати національне законодавство зі стандартами Європейського Союзу. Вирішення складних проблем вимагало не тільки ухвалення нових або внесення змін до юридичних актів, але й адекватного вдосконалення інституційних механізмів Антимонопольного комітету України, оскільки імплементацію європейського законодавства було б важко здійснити без значного посилення інституційних можливостей АМКУ.

Підходи до встановлення штрафів за порушення вимог законодавства також змінені. Зокрема, якщо застосування окремих положень європейського конкурентного законодавства не потребувало істотного посилення інституційної здатності національного конкурентного відомства України, то наближення до європейських законодавчих норм у галузі публічних закупівель та державної допомоги підприємствам, що впливають на розвиток економіки, неможливо було б здійснити без суттєвих інституційних трансформацій українського конкурентного відомства. Для підвищення рівня інституційної спроможності Антимонопольного комітету України доречно вжити низку заходів.

Удосконалення в галузі публічних закупівель. Передусім варто зазначити на модернізацію такого напрямку діяльності АМКУ, як здійснення його повноважень у царині оскарження публічних закупівель. Відповідно до Угоди в Україні створено незалежне відомство, що покликане переглядати рішення, ухвалені замовниками під час укладання договорів. Термін «незалежне» означає, який зазначене відомство має бути органом державної влади, що є автономним для всіх замовників

та економічних суб'єктів господарювання у цілому. Закон «Про Антимонопольний комітет України» таким органом визначає Антимонопольний комітет. Угодою також передбачено гармонізацію законодавства у сфері публічних закупівель з вимогами «Acquis» ЄС. Вказану норму реалізовано на основі ухвалення Закону України «Про публічні закупівлі», який разом з впровадженням системи електронних публічних закупівель «ProZorro» змінив також і особливості провадження вказаних закупівель та процедури й терміни аналізу скарг [15].

Адміністративна колегія АМКУ з розгляду скарг про порушення у сфері публічних закупівель працює у форматі відкритого аналізу та розгляду таких скарг. Завдяки зазначеному порядку протягом кількох років створено передумови для збереження у державному та місцевих бюджетах коштів, що вимірюють мільярдами гривень. Однак процедури оскарження значною мірою різняться з тими, за якими такі процеси відбувалися раніше. Відтак кожен має змогу розглянути та вивчити зміст скарги, поданих матеріалів та рішень Адміністративної колегії, а також безпосередньо брати участь у розгляді таких скарг. Завдяки такій процедурі оскарження аналіз і розгляд скарг набув значної динамічності та транспарентності. Проте проблема значної кількості скарг, які перебувають у процесі розгляду, зберігає свою актуальність. Доволі часті зловживання не надто сумлінними скаржниками наданими їм правами призводять до ускладнення роботи Адміністративної колегії.

Контроль АМКУ в сфері державної допомоги. Важливим напрямом діяльності Антимонопольного комітету є аналіз ситуації з державною допомогою компаніям. Згідно з положеннями Угоди Україні належить формування власної системи контролю державної допомоги, що обумовлює не тільки ухвалення національних нормативно-правових актів про державну допомогу, але й започаткування роботи незалежного органу, наділеного повноваженнями для застосування його впливу на зазначені процеси. Зasadничі принципи контролю за державною допомогою мають чітко узгоджуватися з аналогічними принципами ЄС.

Саме незалежний національний орган покликаний регламентувати таку допомогу й трактувати окремі ситуації надання допомоги відповідно до критеріїв, визначених в Угоді, а також слідкувати за поверненням такої допомоги, яка була надана неправомірно. Крім того, доцільним є створення реєстру потенційних механізмів державної допомоги, що надавали до моменту встановлення повноважень державного органу, а також приведення їх у відповідність до визначених Угодою критеріїв. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» регламентує, що Антимонопольний комітет України стає уповноваженим органом, який покликаний реалізувати функції контролю за прийнятністю такої допомоги. Тож основними його функціями, зокрема, є:

- отримання, аналіз і розгляд інформаційних повідомлень про державну допомогу;

- ідентифікація зв'язку з державною допомогою заходів з підтримання компаній на основі використання державних ресурсів;
- визначення можливостей щодо припустимості державної допомоги з позицій пріоритетності захисту конкуренції;
- збір та аналіз інформації, яка розкриває зміст заходів з підтримання компаній;
- одержання від суб'єктів державної допомоги інформації, що необхідна для ухвалення рішень відповідно до чинного законодавства;
- надсилання суб'єктам, що пропонують державну допомогу, обґрунтованих рекомендацій, які визначають зміни до умов надання допомоги задля усунення або зменшення негативного впливу таких дій на конкуренцію, а також тлумачень національного законодавства;
- ухвалення рішень про тимчасове призупинення надання державної допомоги;
- припинення надання та повернення отриманої державної допомоги за умови, що таку допомогу було визнано недопустимою для конкуренції;
- здійснення постійного моніторингу державної допомоги та ведення її реєстру [9].

Проблематика виконання повноважень Комітету під час аналізу та розгляду справ. Одним з актуальних питань щодо застосування повноважень АМКУ є його здатність здійснювати функції контролю за додержанням конкурентного законодавства під час аналізу та розгляду справ про його порушення, а також проведення досліджень і розслідувань. Водночас, незважаючи на визначені у Законі України «Про Антимонопольний комітет України» повноваження щодо проведення перевірок компаній, одержання інформації з обмеженим доступом, організації заходів з експертизи, проведення огляду різноманітних об'єктів, вилучення предметів чи документів, які можуть слугувати доказами у справі, вимагають подальшого регламентування у нормах законодавства.

Однак аналіз практики реалізації програми «Ліненсі» в Україні викликає сумніви. При цьому йдеться про інституційну нездатність АМКУ забезпечити повну конфіденційність особи, яка «прийшла з повинною», надати їй справжні гарантії безпеки. Протягом існування цієї програми було декілька звернень до АМКУ. Тож необхідно розробити інституційні механізми, що вдосконалюватимуть боротьбу з картелями за використання програми «Ліненсі». Йдеться про питання практичної здатності національного конкурентного відомства реалізувати програми звільнення від відповідальності під час розслідування картельних змов. Для пошуку інструментарію доведення таких змов в Україні використовують практику програми звільнення (чи зменшення відповідальності) через участь у картелях для економічних суб'єктів, які першими проінформували про таку змову та надали масив інформації, що суттєво

впливає на розгляд справи. Згідно з цією програмою передбачено звільнення суб'єкта, який раніше за інших повідомив АМКУ про узгоджені з рештою суб'єктів антиконкурентні дії, від відповідальності за порушення конкурентного законодавства. Позитивним є той факт, що Україна приєдналась до цієї системи, створивши тим самим умови для звільнення або зменшення відповідальності, однак вказана система сьогодні практично не діє. Тож необхідно провести кампанію з інформування бізнесу щодо таких можливостей [8, с. 82–84].

Важливим напрямом діяльності національних антимонопольних органів є моніторинг та аналіз угод з вертикальної інтеграції. Виваженість та обґрунтованість заходів з регулювання вертикальних угод є свідченням належного рівня інституційної спроможності таких органів. Проведений аналіз дає змогу дійти висновку про те, що питання вертикальних угод в ЄС вирішують на основі принципу концентричних кіл. Передусім встановлюють, чи відповідний договір підпадає під ознаки вертикальної угоди того чи іншого типу. Надалі визначають, чи не порушено укладенням такої угоди зазначені вище жорсткі обмеження, а також обмеження щодо обсягу частки на ринку. На завершальному етапі враховують наявність об'єктивних переваг від укладення такої угоди, а тому процедура є складною і передбачає всеохоплюючий, комплексний і детальний аналіз відповідної угоди.

Висновки. На основі проведеного аналізу теоретичних засад і практичних аспектів інституційної спроможності національних конкурентних органів можна стверджувати, що на ці процеси суттєво впливають процедури правозастосування та адвокатування конкуренції. Втім, вдосконалення інституційної спроможності національних антимонопольних органів пов'язано з відкритістю до підприємницького сектора; імплементацією низки апробованих світовою практикою норм з питань конкуренції; підвищенням вартісних порогів у питаннях контролю за концентраціями; напрацюванням змін до законодавства в частині накладення штрафів тощо. Проте дуже багато завдань ще потребують розв'язання. Передусім це вдосконалення вже діючих інститутів конкуренції, а також запровадження нових. Європейська інтеграція нашої країни передбачає й адаптацію конкурентного законодавства України до законодавства ЄС та всебічну підтримку процесів посилення інституційної спроможності українського національного конкурентного органу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геєць В. М., Гриценко А. А. «Новий прагматизм» як інструмент інклюзивної глобалізації (до 70-річчя професора Гж. В. Колодка). *Економіка України*. 2019. № 1. С. 3-15.
2. Черленяк І. І., Машіко К. С. Інституційна та економічна динаміка національного бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. Вип. 2. С. 107-116. Серія «Економіка».

3. Лагутін В. Д. Можливості інституційного аналізу суспільної стабільності та розвитку. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 3. С. 37-52.
4. Магас В. М. Підприємництво та конкуренція – основні чинники розкриття економічного потенціалу суспільства. *Економічна теорія*. 2019. № 2. С. 44-56.
5. Мазаракі А. А. Інститутотворча функція сучасної мережевої роздрібно торгівлі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 4. С. 5–21.
6. Umantsiv I., Sonko Y., Yatsyshyna K. Competition at product markets of various types of commodities. *Problems and Perspectives in Management*. 2019, Vol. 17, Iss. 2, P. 334-347.
7. Герасименко А. Г. Ринкова влада: джерела, масштаби, наслідки: монографія. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2014. 600 с.
8. Карп'юк О. П. Програма «Ліненсі» у конкурентній політиці країн світу. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 2. С. 77-89.
9. Лагутін В. Д. Цивілізаційні та інституційні фактори глобальних економічних трансформацій ХХІ ст. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 2. С. 5-19. DOI: 10.31617/zt.knute.2019(103)01.
10. Лагутін В. Д. Конкурентна політика держави: механізм реалізації. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. №4. С. 22-37.
11. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
12. Принципи та механізми використання інструменту Twinning в Україні. URL: <http://www.center.gov.ua/pres-tsentr/novini/item/18-twinning>.
13. Фефелов О. Нове обличчя АМКУ у світлі євроінтеграції. *Юридична газета*. 2018. № 18. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/nove-oblichchya-amku-u-svitli-evrointegraciyi.html>.
14. Рішення АМКУ про примусовий поділ групи OSTCHEM. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/151589>.
15. Діяльність у сфері публічних закупівель. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/category/134941>.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2019.

Kulish L. Institutional capacity of national competition offices.

Background. *In the face of increasing globalization challenges and increasing the level of riskiness in all areas of economic life, the problems of competition policy implementation, improving the mechanism of control over the functioning of the competitive environment, competition protection and increasing the competitiveness of national market entities are urgent. The analysis of the international experience peculiarities of increasing the institutional capacity of national competition authorities is an important scientific task.*

Analysis of recent researches and publications *indicates that, despite the existence of some scientific developments, the research issue of the institutional capacity of national antitrust authorities requires further deep and systematic scientific research.*

The aim *of the article includes the disclosure of theoretical foundations and practical aspects generalization of the institutional capacity formation of national competition offices and determining the directions of its increase.*

Materials and methods. *A set of methods and approaches that enables the realization of system and conceptual unity of the research, namely dialectical, systemic and comparative analysis and synthesis is used by the author.*

Results. *The competition policy, which is conducted primarily by the national competition authority takes an important place in the system of economy state regulation. The complexity of functioning and development process of competitive relations necessitates the state competition policy formation as a separate direction of economic policy.*

The results of the analysis identified the issues the resolution of which should increase the level of institutional capacity of national antitrust authorities. This is an improvement of cartel conspiracy detection and investigation procedures; exemption from liability of business entities who provided the information about cartels; bringing the order of control over concentrations and concerted actions to EU standards; procedure improvement of carrying out inspections of compliance with the requirements of Law on Protection of Competition by business entities.

Conclusion. *Based on the conducted analysis of the theoretical foundations and the practical aspects of the institutional capacity of the national antitrust authorities, it can be argued that the competition enforcement and advocacy procedures have a decisive influence on these processes. Therefore, the institutional capacity improvement of national antitrust authorities is linked to: openness to the business sector; the implementation of competition standards proven by world practice; raising the cost thresholds in concentration control matters; amendments to the current legislation on penalties, etc. However, many tasks still need to be solved. First of all, this is an improvement of the existing competition institutions and the introduction of new ones.*

Keywords: institutional capacity, national competition offices, competition policy, European integration, Anti-monopoly Committee of Ukraine.

REFERENCES

1. Gejec', V. M., & Grycenko, A. A. (2019). «Novyj pragmatyzm» jak instrument inkljuzyvnoi' globalizacii' (do 70-richchja profesora Gzh. V. Kolodka) [«New pragmatism» as an inclusive globalization tool (to the 70th anniversary of the professor Hzh. V. Kolodka)]. *Ekonomika Ukrai'ny – Ukraine economy, 1*, 3-15 [in Ukrainian].
2. Cherlenjak, I. I., & Mashiko, K. S. (2017). Instytucijna ta ekonomichna dynamika nacional'nogo biznesu [Institutional and economic dynamics of national business]. *Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo universytetu – Uzhgorod University Scientific Bulletin. (Iss. 2)*, (pp. 107-116). Serija Ekonomika [in Ukrainian].
3. Lagutin, V. D. (2018). Mozhlyvosti instytucijnogo analizu suspil'noi' stabil'nosti ta rozvytku [Possibilities of institutional analysis of social stability and development]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics, 3*, 37-52 [in Ukrainian].
4. Magas, V. M. (2019). Pidpryjemnyctvo ta konkurencija – osnovni chynnyky rozkryttja ekonomichnogo potencialu suspil'stva [Business and competition – the main factors of economic potential public disclosure]. *Ekonomichna teorija – Economic theory, 2*, 44-56 [in Ukrainian].
5. Mazaraki, A. A. (2016). Instytutotvorcha funkcija suchasnoi' merezhevoi' rozdribnoi' torgivli [Institutional function of the modern retail network]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics, 4*, 5-21 [in Ukrainian].
6. Umantsiv, I., Sonko, Y., & Yatsyshyna, K. (2019). Competition at product markets of various types of commodities. *Problems and Perspectives in Management. (Vol. 17)*. (Iss. 2), (pp. 334-347) [in English].
7. Gerasymenko, A. G. (2014). Rynkova vlada: dzhherela, masshtaby, naslidky [Market power: sources, scopes, consequences]. Kyi'v: Kyi'vs'kyj nacional'nyj torgovel'no-ekonomichnyj universytet. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics [in Ukrainian].

8. Karp'juk, O. P. (2016). Programa «Linensi» u konkurentnij polityci kraï'n svitu [«Linensi» program in the competition policy of the world countries]. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law*, 2, 77-89 [in Ukrainian].
9. Lagutin, V. D. (2019). Cyvilizacijni ta instytucijni faktory global'nyh ekonomichnyh transformacij XXI st. [Civilizational and Institutional Factors of Global Economic Transformations of the 21 century]. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law*, 2, 5-19. DOI: 10.31617/zt.knute.2019(103)01 [in Ukrainian].
10. Lagutin, V. D. (2016). Konkurentna polityka derzhavy: mehanizm realizacii' [State competition policy: implementation mechanism]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 4, 22-37 [in Ukrainian].
11. Uгода pro Asociaciju mizh Ukrai'noju, z odniji' storony, ta Jevropejs'kym Sojuzom, Jevropejs'kym spivtovarystvom z atomnoi' energii' i i'hnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi' storony. Association Agreement between Ukraine, of the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other hand. Retrieve from https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].
12. Pryncypy ta mehanizmy vykorystannja instrumentu Twinning v Ukrai'ni. Principles and mechanisms of the use of the Twinning tool in Ukraine. Retrieve from <http://www.center.gov.ua/pres-tsentr/novini/item/18-twinning> [in Ukrainian].
13. Fefelov, O. (2018). Nove oblychchja AMKU u svitli jevrintegracii' [The new face of the Anti-monopoly Committee of Ukraine in the light of European integration]. *Jurydychna gazeta – Legal newspaper*, 18. Retrieve from <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/nove-oblichchya-amku-u-svitli-evrintegraciyi.html> [in Ukrainian].
14. Rishennja AMKU pro prymusovyj podil grupy OSTCHEM. The decision of Anti-monopoly Committee of Ukraine to force the division of the group OSTCHEM. Retrieve from <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/151589> [in Ukrainian].
15. Dijal'nist' u sferi publicznyh zakupivel'. Retrieve from <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/category/134941> [in Ukrainian].